

Protocol

da la 2. radunanza generala da la Società PRO IDIOMS Engiadina

Data ed ura: venderdi, ils 22 november 2013 a las 20.00

Lö: Auditori dal Parc Naziunal Svizzer a Zernez

Tractandas

1. Salüd
 2. Protocol (publichà sün nossa pagina d'internet www.proidioms.ch)
 3. Rapport presidial
 4. Rendaquint e rapport revisuors da quint
 5. Orientaziun "Plan d'instrucziun 21"
 6. Tschernas: duos suprastants/tas, ün/a revisur/a da quint
 7. Premi idiomatic
 8. Salüd PRO IDIOMS Surselva
 9. Varia
-

1. Salüd

Cun tuns musicals da la società da musica da Zernez e cun ün sketsch da Gian Nicolay – ün discuors sur dal sen o na sen dal rumantsch grischun in scoula tanter bap e figlia – cumainza la seguonda radunaza generala da PRO IDIOMS Engiadina. Raduond 90 personas sun preschaintas. Per la pressa es preschaint Jon Duschletta da la Posta Ladina.

S-chüsats s'han tanter oter il pres. da la LR Duri Bezzola e'l secretari general Urs Cadruvi.

Ulteriuras s-chüsas nu vegnan prelettas.

Sco scrutinaduors vegnan elets Men Wieland e Romedi Arquint.

2. Protocol

Il protocol da la radunanza generala dals 13 gün 2012 chi'd es stat publichà sülla pagina d'internet vain approvà unanimamaing.

3. Rapport presidial

Quist on cumainza nossa radunanza cun ün mumaint da silenzi in memoria da nossa predschada collega da la suprastanza da la Pro Idioms Surselva, Brida Sgier Gartmann chi'd es morta ils 6 gün 2013.

In seis pled presidial po Domenic Toutsch manzunar la düra cumbatta in connex culs mezs d'instrucziun idiomatics. Surtuot l'ingüstia culla pussanza da las finanzas e'l sistem chi nun admetta ad ingün da's masdar aint, til fan grond fastidi. Sia critica as drizza eir invers las medias rumantschas chi prouvan da zoppantar tuot las novitas negativas dal svilup dal rumantsch

grischun ed ignoreschan la lavur da PRO IDIOMS cumplettamaing. I survegnan adüna las listessas persunas la pussibilità da s'exprimer sur dal uschedit "prosperimaint dal rg" aint illas medias rumantschas, eir scha'ls idioms han dalönch innan guadagnà la battosta.

Invezza da's s-chüsar per tuot l'ingüstia chi'd es gnüda fatta in quist regard prouva uossa il departamaint d'educaziun d'introdüer il rg in scoula davo la rain via tras il plan d'instrucziun 21. Domenic Toutsch es persvas cha'l departamaint d'educaziun nun haja fat quint culla lavur da controlla da la PRO IDIOMS chi ha analisà minuziusamaing la part rumantscha dal plan d'instrucziun 21 e vis che strategia chi'd es previssa. El ingrazcha in quist connex surtuot a Carin Cadruvi ed a Chatrina Urech per lur gronda lavur. Las constataziuns da la PRO IDIOMS han drivi ils ögls als cumüns ed a la magistraglia. La gronda part dals cumüns, da las scoulas, la Conferenza generala Ladina e quella da la Surselva han reagi cun consultaziuns che refüsan il sböz dal Plan d'instrucziun 21 e chi pretendan ün nouv sböz quai chi pertocca la part rumantscha. I's spera uossa cha'l departamaint d'educaziun reagisca adequatamaing. Domenic Toutsch po implü comunicar cha la scoul'ota da pedagogia a Cuaira haja survgni ün'incumbenza dal departamaint d'educaziun per elavurar ün concept pels mezs d'instrucziun i'ls idioms.

4. Rendaquint e rapport revisuors da quint

La chaschiera Monika Toutsch preschainta il rendaquint:

Entradas	fr.	46'098.05
Sortidas	fr.	<u>28'497.80</u>
Saldo	fr.	<u>17'600.25</u>

Las entradas as cumpuonan our da cuntribuziuns e donaziuns da commembers sco eir our da la vendita dals cudeschs da quint "matematica 1" cha'l Chantun Grischun ha cumprà giò cun tuot ils drets da la PRO IDIOMS Engiadina e Surselva. Il rechav vaina parti mità per ün.

Pro las sortidas as tratta per gronda part da cuosts per incumbenzas juridicas. La suprastanza vain indemnisada be per cuosts da viadi e spaisas in connex cun sezzüdas.

Il revisurs Simon Rohner e Claudia Bauer han revis il quint e chattà tuot in bun uorden. La radunanza accepta il quint unanimamaing e dà uschè dis-charg a la chaschiera.

5. Orientaziun "Plan d'instrucziun 21"

Daspö la decisiun dispittavla dal Grond cussagl dal 2003 nu sun gnüts edits plü ingüns novs mezs d'instrucziun i'ls idioms. Curdin Brunold preschainta ils resultats da las evaluaziuns regard ils gronds bsögns da mezs d'instrucziun pels roms lingua, reals e stretta patria.

Eir quist on ha stuvü la PRO IDIOMS dar oura il disc da matematica 3. Our da motivs na inclegiantaivels nu metta il departamaint d'educaziun a disposizun tal eir aint ils idioms.

La Regenza Grischuna ha uossa incumbenzà a la scoul'ota da pedagogia dad elavurar ün concept cumpressiv per mezs d'instrucziun i'ls idioms. La Pro Idioms sto eir esser part da quista gruppa.

Chatrina Urech e Carin Cadruvi han analisà minuziusamaing la part rumantscha dal Plan d'instrucziun 21. Chatrina preschainta lur constataziuns.

Il plan d'instr. 21 definescha 732 competenzas cha'ls uffants vessan finalmaing da raggiundscher. Fingjà la scouline stuvevess cumanzar cul rumantsch grischun ed in 9avla classa stuvevessan ils uffants savair il rg uschè bain sco l'idiom. Ils uffants füssan cumplettamaing surdumandats e la scoula tudais-cha füss la consequenza. La part rumantscha dal P21 sto gnir refüsada veementamaing. La PRO IDIOMS ha inoltrà üna consultaziun correspudenta chi'd es publichada sün nossa pagina d'internet,

6. Tschernas: duos suprastants/as, ün/a revisur/a da quint

Linard Neuhäusler e Claudio Duschletta han demischiunà sco suprastants, Claudia Bauer ha inoltrà sia demisichun sco revisura da quint.

I vegnan elets per la suprastanza: Gian Nicolay ed Armon Parolini. Sco revisura da quint vain eleta Carla Peterelli.

Il president ingrazcha als suprastants ed a la revisura da quint per lur lavur prestada e bivgnainta als nouv elets.

7. Premi idiomatic

Renata Bott survain quist on il premi idiomatic per seis ingaschamaint a favur dal vallader in Val Müstair. Linard Neuhäusler tilla surdà il premi in ün möd fich divertent.

La "duonna Lupa" da la Val Müstair es rivada cun agüd da glieud da listess'opiniun, da realisar l'incredibel, nempè il retuorn pro l'instrucziun idiomatica in scoula, da tuornar pro quella lingua chi tils sta oramai a cour.

8. Salüd PRO IDIOMS Surselva

Heinrich Berther disch cha l'Engiadina e la Surselva as inscuntran sco famiglia rumantscha per far festa. Cha müraders hajan stuvü tour per mans la situaziun dal rumantsch causa cha instituziuns e personas "bornadas" e tradituras da nossa aigna lingua s'vaivan allontanats dal pövel cun vulair administrar e guvernar. Berther disch cha'l pövel haja uossa svesa tut per mans las chosas e cha no cumbattan uossa per megldras cundiziuns per nossas scoulas.

9. Varia

- Reto Roussette ingrazcha a la PRO IDIOMS pel sustegn ch'els han pudü giodair in Val Müstair.
- Carola Bezzola es cuntainta cha'l Chantun Grischun edischa la fibla per la scoula primara
- Francestg Friberg renda attent cha'l tempo d'edir ils mezs dal chantun saja fich plan. Cha'ls mezs stopchan esser moderns, svelts e bunmarchats. La Surselva ha edi ün agen mez d'instrucziun cul nom "Access".
- Maria Sedlacek comunichescha cha la LR saja eir da l'avis cha'l Plan d'instrucziun 21 saja surchargià e ch'els hajan tut posiziun in chosa.

Cun ün aperitiv sport dal cumün da Zernez e cun musica da la Chapella Serlas po nos president serrar a las 22.35 la seguonda radunanza generala da la PRO IDIOMS Engiadina.

Pel protocol:

A handwritten signature in black ink, reading "A. Ch. Brunold-Riatsch". The signature is written in a cursive style.

Anna Chatrina Brunold-Riatsch
actuara PIE